

DÜNYA TURİZM TALEBİ EĞİLİMLERİ IŞIĞINDA TÜRKİYEYE YÖNELİK YAT TURİZM TALEBİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. V. Uğur TANDOĞAN*

ÖZET

Yapılan incelemeler, ülkemizin önümüzdeki yıllarda yüksek bir yat turizm talebi ile karşılaşabileceğini göstermektedir. Ancak bu talebin efektif ve istikrarlı hale gelebilmesi, onu en iyi şekilde karşılayacak ya da doğal ve kültürel zenginliklerden en iyi şekilde yararlanılmasını sağlayacak alt ve üst yapı verilerinin olmasına bağlıdır. Başka bir ifadeyle, ülkemize yönelik yat turizm talebinin hacmi, bu talebi karşılayacağımız verilerin niteliği ve niceliği ile doğrudan ilişkilidir.

ABSTRACT

Our studies show that Turkey may face a high tourism demand in the near future. But the effectiveness and the stability of this demand depend on the facilities of infrastructure and superstructure which will provide the possibility of making use of the natural and cultural richnesses or will cover the expected demand. In other words, the intensity of the demand of the yacht tourism in Turkey is directly related with the quality and the quantity of the facilities which will help us cover that demand.

GİRİŞ

Yat turizmi, genel turizm faaliyetlerinin bir alt kategorisi olduğundan, doğal olarak genel turizm eğilimlerinden etkilenmektedir. Bu nedenle, Türkiye'ye yönelik yat turizm talep potansiyelini incelerken dünyadaki, Avrupa'daki ve ülkemizdeki genel turizm hareketlerini de göz önüne alma zorunluluğu vardır.

Çeşitli göstergeler,, ülkemize yönelik yüksek bir yat turizmi talep potansiyeli olduğu konusunda bilgiler vermektedir. Genel turizm eğilimi yönünden dünyada, Avrupa'da ve ülkemizde meydana gelecek olumlu gelişmeler yanında; Akdeniz Havzası

Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. Öğretim Görevlisi

içerisinde kıyılarımızın çekiciliğinin artması gibi faktörler bu konuda önemli göstergeler olarak değerlendirilmektedir.

1. GENEL TURİZM TALEBİ İLE YAT TURİZM TALEBİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Genel turizm talebi eğilimlerinden etkilenen yat turizm talebini incelerken, önce bu iki talebin ülkemiz içindeki ortak ve ortak olmayan özelliklerine değinmekte yarar görülmektedir.

1.1 Ortak Özellikler

Yat turizm talebi ile genel turizm talebinin en temel ve ortak özelliği, bu talebi yaratan neden ile ilgilidir. Bilindiği gibi turizm talebini yaratan temel neden, insanların sürekli buldukları yerlerden başka mekanlara gitme ve ortam değiştirme arzusudur. Aynı olayın yatlarla ve deniz üzerinde gerçekleştirilmesi arzusu da yat turizm talebini oluşturan önemli bir etkidir.

Bunun yanında yat turizm talebi ile paralel olan diğer genel turizm talebi özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir ( ):

- i) Turistik talep, ticari ya da mesleki amaçlarla seyahat edenleri kapsamamaktadır.
- ii) Turistik tüketimde kişisel gelir kullanılmaktadır.
- iii) Turistik talep belli zamanlarda yoğunlaşmaktadır.

Bu açıklamalara göre, ticari ve mesleki amaçlarla seyahat edenler ve bu nedenlerle seyahat giderlerini kendi hesaplarından ödemeyenler, turist olarak nitelendirilmemektedir. Yat turizmi için de aynı durum geçerlidir. Diğer yandan turistik talebin belli zamanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun nedenleri ise; iklim, okul ve hafta sonu tatilleri, bayram, festival ve fuarların yılın belli günlerine rastlamasına bağlanmaktadır ( ). Yat turizmi için de turistik faaliyetler belli aylarda yoğunlaşmaktadır. Hatta yat turizminin deniz ve meteorolojik koşullarla yakın ilişkisi gözönüne alınarak, bu turizm faaliyetinin mevsimlere daha çok bağlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle yat turizminde en yoğun talep yaz aylarında görülmektedir. Gerçekten de yat istatistikleri incelendiğinde, ülkemiz yat limanlarına gelen yabancı yat sayısının Nisan ayından itibaren artmaya başladığını, Temmuz ve Ağustos aylarında en yüksek düzeye ulaştıktan sonra, Ekim ayının sonuna kadar azalmaya

'OLALI, Hasan ve TİMUR, Alp; Turizm Ekonomisi, Ofis Matbaacılık, İzmir, 1988, s. 196.
ORAL, Saime; Türk Turizm Pazarlamasında Dağıtım Fiyat Politikaları ve Turist Profili
Analizistiklal Matbaası, İzmir, 1988, s. 82

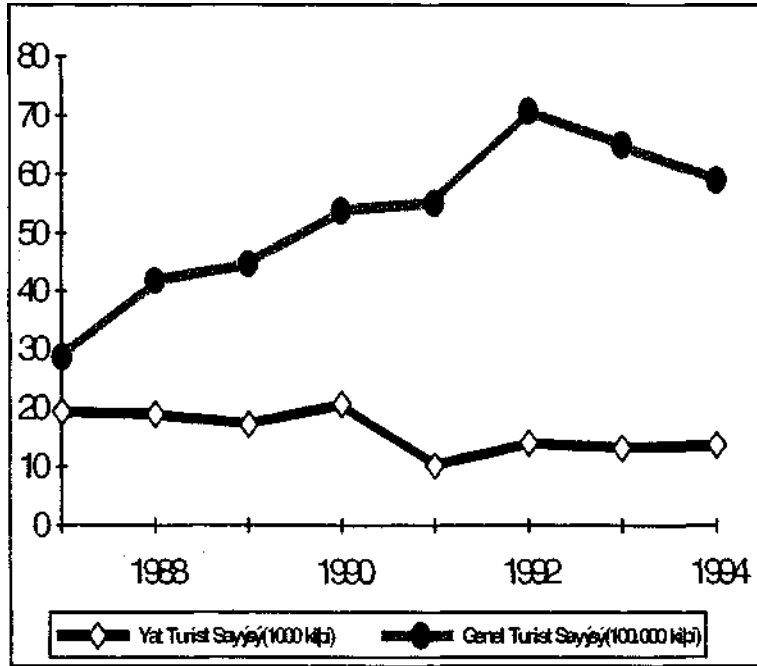
başladığını görmekteyiz. Haziran ve Eylül ayları arasında yat limanlarımıza gelen yabancı yat sayısı, yurda gelen yabancı yat sayısının %70'ini oluşturmaktadır

1.2. Ortak Olmayan Özellikler

Yat turizm talebinin kendine özgü olan özelliklerinden bahsederken ilk akla gelen özellik, yat turizm talebinin ikamesinin çok zor olduğudur. Çünkü yat turizmi, özel ilgi turizmi içerisine girmektedir. Bir çok turizm faaliyetinin ikame olanakları olduğu halde, yatçılıkla ilgilenen insanlar için deniz ve yata bir tutku niteliği taşıması, bu faaliyetin ikamesini zorlaştırmaktadır. Yat turizm talebinin ancak başka bir ülke veya başka bir bölge ile ikame edilebileceği söylenebilir.

Yat turizm talebini genel turizm talebinden ayıran bir diğer özellik, ülkemize *yatları ile gelen yabancı yolcu ve mürettebat sayısının*, genel turist sayısından

Grafik 1: Ülkemize Yatları ile Gelen Yat Turist Sayısı ve Genel Turist Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Turizm Bakanlığı Yat Turizm İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

bağımsız oluşu, diğer bir ifadeyle ikisi arasında belirgin bir ilişki bulunmamıştır. Bu durumu Grafik 1 'de görmekteyiz.

Buradan hareketle, ülkemize gelen yat ve yat turist sayısı ile genel turist sayısının farklı değişkenlerin bir fonksiyonu olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, ülkemize kara ya da hava yolu ile gelip, firmalarımızca düzenlenen *yerli yat turlarına katılanların*, genel turizm talebi ile benzer özellikler taşıdığı ifade edilebilir. Çünkü bu grup turistler, diğer turistik faaliyetlere katılmakta, bu arada bir kaç günlerini de yatla gezintiye ayırmaktadırlar.

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DEKİ GENEL TURİZM EĞİLİMİNİN TÜRK YAT TURİZM TALEP POTANSİYELİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

ikinci Dünya Savaşı'dan bu yana, ulaşım araçlarında görülen gelişmelere paralel olarak insanlar büyük gruplar ve organizasyonlar halinde turizm faaliyetlerine katılmaya başlamış ve kitle turizmi ortaya çıkmıştır. Dünya Turizm Organizasyonu'nun (WTO) Dünyadaki turizm hareketleri ile ilgili verdiği bilgilere göre, 1950 yılında, dünyada yaklaşık 25 milyon olan turist sayısı, ortalama olarak her yıl %7,4 oranında artış göstermiş ve 1984 yılında 284 milyon ve 1994 yılında 533 milyona ulaşmıştır. Buna göre geçtiğimiz on yıl içinde turist sayısındaki artışın %84 olduğu anlaşılmaktadır. Dünya Turizm Organizasyonu'nun ileriye yönelik değerlendirmelerine göre ise, uluslararası turist akımının, özellikle turistik arz kapasitesi yüksek, talep yaratabilen ve fazla sanayileşmemiş ülkelere yöneleceği, dünyadaki turist sayısının günümüzden itibaren 2000'li yıllara doğru her yıl ortalama olarak %4,5 oranında artış göstererek 2010 yılında 1 milyar kişiye çıkacağı, ve Türkiye'nin en azından bugünkü turist talep payını koruması durumunda, 2010 yılında 15 milyon turisti kabul edebileceği tahmin edilmektedir( ).

Bir başka kaynak, başlıca uluslararası turizm örgütlerinin, Türkiye'yi, dünya turizminin 2005 yılına kadar olan gelişim sürecinde, turistik talep yönünden en şanslı 10 ülke arasında 6. sıraya koyduğunu belirtmektedir( ).

Yukarıda verilen bilgiler, dünya turizm hareketlerinde genel turizm eğiliminin, ülkemizin sahip olduğu verilere benzer yerlere yönelik olacağını göstermektedir. Bu

World Tourism Organisation, "World Tourism Trends and Forecast for 2000", World Travel Dergisi, Sayı:244, Mayıs-Haziran 1995, s. 9.

Turizm Yatırımcılar Derneği, "Türkiye Turizmde Çıtayı Nereye Koyacak", Turizm Bakanı'na verilen brifing, 24 Mayıs 1995, Turizm Yatırımcıları Derneği Dergisi, Sayı: 20-21, Mart-Haziran, 1995, s. 15.

nedenle ülkemize yönelik turizm ve yat turizmi talebinde bir artışın olması kaçınılmaz görünmektedir.

Yukarıda sayılanlar dışında, aşağıda verilen çağdaş turizm eğiliminin ortaya koyduğu üç temel özellik de, ülkemizdeki yat turizm faaliyetlerinin yaygınlaşacağı görüşlerini doğrulamaktadır( ):

i)Turizmin geniş halk kitlelerine yayılması (Turizmin demokratizasyonu): Turistik demokratizasyon; gezme, eğlenme ve dinlenme gibi imkanların belirli gelir düzeyinin üzerinde bulunan toplumsal sınıflara özgü olmaktan çıkarak, geniş halk kitlelerine yaygınlaşmasıdır. Çağdaş turizm eğilimleri, turistik demokratizasyon konusunda önemli gelişmeler göstermektedir( ).Ülkemizde henüz gelişmekte olan ve belli gelir düzeyindeki insanlara yönelik olan yat turizmi faaliyetlerinin daha geniş kitlelere yayılması için gösterilen çabalar, zaman içinde bu faaliyetlere olan talebin artacağını göstermektedir.

ii)Turizmin doğaya yönelen bir göç niteliği kazanması: Genel turizm eğiliminde bu yönde ortaya çıkan bir artışın, doğa turizminin önde gelen bir faaliyeti olarak yat turizminde de kendini önemli ölçüde hissettireceği söylenebilir.

iii)Turizmin uluslararası düzeyde yaygınlaşması ve küreselleşmesi: Dünya üzerinde yaşayan insanların ortak turizm anlayışı çerçevesinde, daha uzak yerlere daha kısa sürede seyahat etmelerini sağlayan olanakların geliştirilmesi, genel turizm talebi ile birlikte yat turizmini de olumlu yönde etkileyecektir.

Dünyadaki genel turizm hareketlerinden Avrupa'ya doğru yöneldiğimizde, Avrupa Seyahat Komisyonu'nun 2000 yılına doğru seyahat eğilimleri konulu araştırması, ülkemize ve yat turizmimize olan dış talep potansiyeli ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Bu araştırma ile ilgili sonuçlara göre( ):

i)Uluslararası turizm hareketleri büyümeye devam edecek ve sanayide gelişmiş olan ülkelere mensup insanların turizm talebi, bu ülkelerin GSMH'sındaki artış oranından daha hızlı bir artış gösterecektir. Ayrıca, ülkelerin turizmden elde edecekleri gelirin GSMH'lan içindeki payı daha da artacaktır.

USTA, Öcal; Sosyal Turizm, Ders Notları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Aydın, 1983, s. 1.

⁶USTA, Öcal; Turizm, Sümbül Basımevi, İstanbul, 1988, s. 106.

⁷LICKORISH, Leonard J.; "Travel Megatrends in Europe to the Year of 2000", Annals of Tourism Research, Volume: 15, No:2, 1988, s. 270.

ü)Turizm hareketlerindeki büyüme, turistik eğilimlerde ve pazarlama bileşenlerinde değişimlere yol açacak, böylece yeni turistik ihtiyaçların karşılanması konusunda turizm endüstrisine önem verilmesi gerekecektir.

Yeni turistik ihtiyaçların doğması, turizm ürününde deniz-kum-güneş üçgenine ek olarak daha farklı faaliyetlere yönelik talebin artması( ), yat turizmi gibi turizm ürününü çeşitlendiren faaliyetlerin hızlı bir şekilde gelişmesini sağlayabilecektir.

iii)Orta yaşlı turistlere yönelik pazarın büyük ölçüde genişlemesi beklenmektedir.

Yaptığımız anketlerden elde edilen sonuçlara göre, yat turizm faaliyetlerine katılan turistlerin büyük bir kısmının (%81) orta yaşlı olduğu belirlenmiştir( ). Bu nedenle, orta yaşlı turistlerin sayılarında beklenen artışların, yat turizm talebini de olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

iv)Turizm faaliyetleri içinde spor, hobiler ve bunun gibi çeşitli ürünlere olan talep artacaktır.

Turizmde sportif faaliyetlere olan ilginin artması, sporla yakından bağlantılı olan yat turizmine olan talebin de artmasını sağlayabilecektir.

v)Turizm endüstrisinde beklenen diğer önemli eğilim ise; turizm olayının uzun yol seyahatlerinden, ilginç yerlere yapılan macera yolculuklarına kadar geniş bir yelpaze içerisinde çeşitlenmesidir.

Uzun yol seyahatlerine ilginin artması, uzak ülkelerden de ülkemize olan turist talebinin artacağını ve yat yolculuklarının maceralarla dolu faaliyetler olması, bu yönde de bir eğilimin olacağını göstermekte ve yat turizm talebini artırıcı bir faktör olarak göze çarpmaktadır.

Bunların dışında, çeşitli kaynaklarda belirtilen ve önümüzdeki yıllarda ülkemize yönelik turizm ve yat turizm talebini olumlu yönde etkileyeceği beklenen veriler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Turizm Bakanlığı tarafından 1993 yılında yapılan bir araştırmaya göre; Türkiye'deki turizm olanaklarının çeşitliliği ve zenginliği nedeniyle yabancı turistlerin, ülkemize yönelik paket turlara ilgi gösterdiği ve bu şekilde gelen turist sayısında her yıl

DURUKAL, Haluk; "Turizmde Çeşitlemeler", Turizm Yatırımcıları Demeği Dergisi, Sayı 20-21, Mart-Haziran, Ankara, 1995, s. 14.

TANDOGAN, Uğur V.; Yat Turizm Talebi ve Türkiye'de Yat turizmine ve İşletmeciliğine Analitik Bir Yaklaşım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, İzmir, 1996, s. 97.

artış olduğu belirtilmektedir". Paket turları kendi içinde; Kıyı Turu, Kültür Turu, Kıyı + Kültür Turu, Sosyal Tur gibi kategorilere ayrılmıştır. Kıyı turu; deniz, kum, güneş gibi olanakların ağırlıklı olarak sunulduğu turlardır. Bunun içinde hepsini barındıran yat turlarının kıyı tura paketindeki önemi büyüktür. Kültür turu; çeşitli kültürel varlıkların tanıtılmasını içeren turlardır. Kıyı turu ile birleştirildiğinde iki turun özelliklerini de taşıyan Kıyı + Kültür turu elde edilmektedir. Sosyal Tur ise; ekonomik gücü zayıf olan halk tabakalarının turizme katılmasına olanak tanıyan turlardır. Düzenlenen paket turların dağılımı incelendiğinde, en yüksek geceleme sayısının (turist sayısı x tur,-süresi) kıyı turlarında (%47) ve daha sonra da kültür turlarında (%36) olduğu görülmektedir. Paket turlarına ve özellikle bunlar içinde kıyı turlarına ilginin artması, yat turlarına ve yat turizmine olan talebin de daha organize bir şekilde karşılanarak, talebi olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir.

Turizm Yatırımcılar Derneği'nin araştırma sonuçlarına göre; önümüzdeki yıllarda karşılaşacağımız turizm talebinin, olumlu gelişmelere sahne olacağı belirtilmektedir. Bunun nedenleri ise, önceki senelerde terör tehdidi ile ülkemize gelmekten çekinen turistlerin, artık bu endişelerden kurtulmuş olmalarına ve Türkiye'deki turistik tesislerin en tercih edilen tesisler olarak seçilmiş olmasına bağlanmaktadır. Gerçekten de Almanya'da bu doğrultuda yapılan bir kamuoyu araştırmasından, Alman vatandaşlarının gelecek yıllardaki tatillerini Türkiye'de geçireceklerine ilişkin kuvvetli veriler elde edilmiştir( ).

Türkiye'de Turizm ve yat turizm talebini dolaylı da olsa olumlu yönde etkileyecek bir başka faktör; Gümrük Birliği anlaşmasıdır. Bu anlaşma, turizmde hizmet veren tesislerin ve özellikle ithal donanıma bağımlı olan yat işletmelerinin çeşitli girdi maliyetlerinin düşmesine ve daha kaliteli hizmet vermelerine yol açacağı düşünülebilir. Bu koşullarda verilen hizmetlere daha fazla talebin olacağı, girdi ve yatırım maliyetleri azalan yat işletmelerimizin, uluslararası yat işletmeleri ile daha kolay fiyat rekabetine girebileceği söylenebilir.

Bazı kaynaklar, dünyada yatçılık yönünden gelişmiş bir çok turizm merkezi olduğu ve buralarda son derece modern olanaklar sunulduğu halde yatçıların, özellikle Akdeniz'i tercih ettiklerini belirtmektedir. Örneğin, Amerika'dan Avrupa ve Akdeniz'e yat

Ayrıntılı bilgi için bkz: Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayınları, 1993.

İpek Yolu Dergisi, "Türkiye'ye Doğru Hatın Sayılır Bir İlgi Var", Sayı:8 Ankara, 1995, s. 9.

turizmi amaçlı büyük bir akın olduğu saptanmıştır¹¹). Buna neden olan en önemli faktörün; iklim, doğa ve kültürel zenginliklerin bir arada bulunması gösterilmektedir( ).

Akdeniz havzasının dünya yatçıları arasında bu denli tanınması ve tercih edilmesi, gelişmekte olan yat turizminin açısından önemli bir talep potansiyeli oluşturmaktadır. Hatta aşağıda belirtilen bazı nedenler, ülkemizi Akdeniz kıyılarındaki ülkelere daha çekici hale getirmektedir.

3. AKDENİZ HAVZASI İÇİNDE TÜRK YAT TURİZMİNİN ÇEKİCİ YANLARI

Deniz ve çevre kirliliği, Akdeniz havzasındaki yat turizm talebinin nisbeten daha temiz olan Doğu Akdeniz kıyılarına yönelmesinin nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Gerçekten de, 350 milyon kişinin yaşadığı Akdeniz kıyılarında; lağım sulanının %85'inin ve sanayi atıklarının büyük bir kısmının yeterince işlem görmeden denize boşaltılması, bu konuda daha geriden gelen Doğu Akdeniz ve ülkemiz kıyıları yat turizmi açısından şimdilik şanslı kılmaktadır( ).

Bunun yanında, yat turizmi için yeni çekim merkezlerinden sayılan İsrail'in de bu konuda önemli gelişmeler kaydetmesi, Akdeniz'de dolaşan yaklaşık 700 bin dolayındaki yatçının Doğu Akdeniz'i ve bu bölgede bulunan ülkemizi daha yakından taramak istemelerine yol açacaktır. Yapılan tahminlere göre İsrail'de 2000 yılında 5565 bağlama kapasitesi olan son derece modern donanımlı 7 yat limanının hizmete girmesi beklenmektedir( ).

Yat turizmi açısından ülkemizi çekici kılan bir başka faktör; 1940'larda yat turizmine başlayan Fransa, İtalya ve İspanya kıyıları artık kanıksanmış olmasıdır. Bu durumda, yatçıların yeni yerler görme arzusu ile ülkemiz kıyıları keşfetme talebinde bulunmaları, olasılığı yüksek bir beklentidir.

Ülkemize yönelik ilginin artmasını sağlayan diğer bir gösterge, 1 Ocak 1993 tarihinde Avrupa Topluluğu ülkelerinde yabancı yat işletmelerine yönelik uygulamaya konan KDV ile yüksek düzeydeki deniz araçları vergisidir. Bu vergi, Batı Akdeniz

¹¹WAREHAM, Louise; "Pasif North West", Yachting Dergisi, No:5, Mayıs 1993, s. 160.

¹²GÜRASAR, Yusuf Erkut; "Yat Turizminde Türkiye'nin Konumu", Deniz Ticaret Odası Dergisi, İstanbul, 1994, s. 59.

Yat Turizmi Master Planı, Turizm Bakanlığı Yayınları, Yayın No: 1992/1, Ankara, s. 115.

¹⁴BARAN, Mesut; "Akdeniz'in Doğusunda Yat Turizminde Yeni Bir Ülke:İsrail", Yelken Dünyası Dergisi, Sayı:11, İstanbul, Temmuz 1993, s.39.

limanlarında bulunan özellikle büyük ve lüks tekneler için önemli ölçüde bir yük oluşturmuştur( ). Bu nedenler yat işletmelerini ve yatçıları daha uygun, yerler bulmaya itmiş ve ülkemizde yabancı yat işletmelerine KDV uygulamasının olmaması, işletmeler ile birlikte yat turizm talebini Türkiye'ye çekmesi açısından önemli bir avantaj sağlamıştır. Ancak, yat ve motor gibi deniz taşıtlarından alınan taşıt vergilerinin her yıl yüksek oranlarda artırılması, bunun yanında, Gümrük Birliği uygulamasının yürürlüğe girmesinden sonra, yatlara uygulanan gümrük muafiyeti dolayısıyla ucuzlaması beklenen tekne fiyatlarının, bunun yerine konan Katma Değer Vergisi sayesinde daha da yükseltilmesi yerli yat işletmelerimizi ve yatçılığımızın gelişmesini engellemektedir( ).

Yat turizmi açısından Akdeniz'de önemli bir merkez olan Yugoslavya'nın son yıllarda yaşadığı iç savaş ve Tunus'taki siyasi rejim nedeniyle Avrupalı yatçıların dikkatlerinin Türkiye üzerine çevrilmesi de, ülkemizi çekici kılan bir başka faktör olarak sayılabilir( ).

SONUÇ

Dünyada ve Avrupa'da gerek turizm eğilimleri, gerekse meydana gelen değişimler ülkemize yönelik yat turizm talep potansiyelini artırıcı yöndedir. 1983 yılından bu yana ülkemiz yat turizmine çeşitli teşviklerin verilmesi, bu sektörde sayısal olarak hızlı gelişmeler sağlamış ve ülke ekonomisine olan katkısını da önemli ölçüde artırmıştır. Ancak, her alanda olduğu gibi, yat turizminde de gözlenen hızlı gelişmeler; plansız, düzensiz ve uzun vadeli olmayan gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu nedenle ülkemiz yat turizminin sayısal olduğu kadar hizmet kalitesi yönünden gelişmemiş olduğu yaptığımız araştırmalardan anlaşılmaktadır. Bu durum, hazır bulunan talep potansiyelinden yeteri kadar yararlanılmamasına hatta bunun zamanla yok olmasına bile neden olabilmektedir. Yat turizmi için önemli olan doğal ve coğrafik bir çok özelliği uzun kıyılarında taşıyan ülkemizde yat turizmi dar bir alanda sıkışıp kalmıştır. Bu alanın genişletilmesi, hazır bekleyen yat turizm potansiyelinden daha fazla yararlanılmasını ve Türk yat turizminin gelişmesini sağlayacaktır. Bunun için uzun vadeli plan ve politikalar belirlenmelidir. Bu plan ve politikalar öncelikle; yat güzergahlarını uzatacak limanlar

¹⁵ÇAĞLAYAN, Artun; "Yat Turizmi 1992 Yılında 1 Milyar Dolar Döviz Kazandı", Anatólya Dergisi, Mayıs-Haziran, Ankara, 1993, s. 13.

¹⁶ÇOBANOĞLU, Ataol; "Yatların 1996 Yılı Vergileri ve Gümrük Birliği Uygulamaları", Yelken Dünyası Dergisi, Sayı: 142, İstanbul, Şubat 1996, s. 72.

¹⁷Turizm Dünyası Dergisi, "Yat Limanlarının Turizm Gelirine Katkısı Artıyor", Haziran 1993, s. 38.

zincirinin oluşturulması, yat limanlarının karşılaşılabileceği liman yoğunluğuna göre kapasite büyüklüğünün belirlenmesi, yat işletmelerinin yeni güzergahlarda faaliyet göstermeleri konusunda çeşitli teşviklerin sağlanması ve yat hizmetlerinin kalitesini artırıcı eğitimlerin ve denetlemelerin artırılması yönünde olmalıdır.

KAYNAKLAR

- BARAN, Mesut; "Akdeniz'in Doğusunda Yat Turizminde Yeni Bir Ülke: İsrail", Yelken Dünyası Dergisi, Sayı: 111, İstanbul, Temmuz 1993.
- ÇAĞLAYAN, Artun; "Yat Turizmi 1992 Yılında 1 Milyar Dolar Döviz Kazandı", Anatolya Dergisi, Mayıs-Haziran, Ankara, 1993.
- ÇOBANOĞLU, Ataol; "Yatların 1996 Yılı Vergileri ve Gümrük Birliği Uygulamaları", Yelken Dünyası Dergisi, Sayı: 142, İstanbul, Şubat 1996.
- DURUKAL, Haluk; "Turizmde Çeşitlemeler", Turizm Yatırımcıları Derneği Dergisi, Sayı 20-21, Mart- Haziran, Ankara, 1995.
- GÜRASAR, Yusuf Erkut; "Yat Turizminde Türkiye'nin Konumu", Deniz Ticaret Odası Dergisi, İstanbul, 1994.
- İpek Yolu Dergisi, "Türkiye'ye Doğru Hatırı Sayılır Bir İlgi Var", Sayı:8 Ankara, 1995.
- LICKORISH, Leonard I; "Travel Megatrends in Europe to the Year of 2000", Annals of Tourism Research, Volume: 15, No:2, 1988.
- OLALI, Hasan ve TİMUR, Alp; **Turizm Ekonomisi**, Ofis Matbaacılık, İzmir, 1988.
- ORAL, Saime; **Türk Turizm Pazarlamasında Dağıtım Fiyat Politikaları ve Turist Profili Analizi**, İstiklal Matbaası, İzmir, 1988.
- TANDOĞAN, Uğur V.; **Yat Turizm Talebi ve Türkiye'de Yat turizmine ve İşletmeciliğine Analitik Bir Yaklaşım**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, İzmir, 1996.
- Turizm Dünyası Dergisi, "Yat Limanlarının Turizm Gelirine Katkısı Artıyor", Haziran 1993.
- Turizm Yatırımcılar Derneği, "Türkiye Turizmde Çıtayı Nereye Koyacak", Turizm Bakanı'na verilen brifing, 24 Mayıs 1995, Turizm Yatırımcıları Derneği Dergisi, Sayı: 20-21, Mart-Haziran, 1995.
- USTA, Öcal; **Sosyal Turizm**, Ders Notları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, Aydın, 1983.
- USTA, Öcal; **Turizm**, Sümbül Basımevi, İstanbul, 1988.

WAREHAM, Louise; "Pasific Northwest", Yachting Dergisi, No:5, Mayıs 1993.

World Tourism Orgamsation, "World Tourism Trends and Forecast for 2000", World Travel Dergisi,Sayı:244, Mayıs-Haziran 1995.

Yat Turizmi Master Planı, Turizm Bakanlığı, Yayın No: 1992/1, Ankara, 1992.